

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

สังฆิกเสนาสนะ : ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับหมู่บ้าน

ผู้เขียน

พระเจียน กันทะบุตร (ดิกขปญฺญ)

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. วิโรจน์ อินทนนท์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์นี้ คือ ศึกษาความสัมพันธ์ของการสร้างและการใช้ประโยชน์เสนาสนะสงฆ์ร่วมกันระหว่างวัดกับหมู่บ้าน โดยศึกษาวัดและหมู่บ้านจำนวน 10 วัด/หมู่บ้านในอำเภอทุ่งเสถียร จังหวัดสุโขทัย

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างวัดและเสนาสนะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน และวัดมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น อารามบ้าง อาวาสบ้าง วิหารบ้าง วัดใช้เป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ และเป็นที่สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนการสร้างวัดในปัจจุบันนอกจากจะเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสงฆ์แล้วยังใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นอีก เช่น เป็นสถานที่สงเคราะห์ อนุเคราะห์ชาวบ้าน เป็นสโมสรที่ชาวบ้านใช้พบปะกัน เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม และเป็นสถานศึกษา เป็นต้น

ผลการศึกษายังพบอีกว่า การสร้างเสนาสนะสงฆ์มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาเรื่อย ๆ ตามยุคสมัยโดยไม่ผิดไปจากพระวินัย การสร้างเสนาสนะสงฆ์ในครั้งพุทธกาลมีเศรษฐีหรือกฤหบดีเป็นเจ้าของสร้างถวายเพียงผู้เดียว และผู้ใช้ประโยชน์จากเสนาสนะสงฆ์เหล่านั้นก็มีเพียงพระสงฆ์เท่านั้น

ในปัจจุบันการสร้างเสนาสนะสงฆ์ไม่ได้มีผู้ใดผู้หนึ่งรับเป็นเจ้าของโดยเฉพาะ แต่เป็นการร่วมมือกันของชาวบ้านทั้งทางค้ำหนุนทรัพย์และแรงงาน เพราะชาวบ้านถือว่าวัดเป็นของหมู่บ้าน เป็นศักดิ์ศรีของหมู่บ้าน ถ้าสร้างเสนาสนะที่ใหญ่โต และสวยงาม ก็หมายถึงความร่วมมือการเอาใจใส่ของชาวบ้านที่มีต่อวัด เนื่องจากการสร้างเสนาสนะสงฆ์ที่ใหญ่โตโดยไม่มีทุนทรัพย์มาก ทำให้การสร้างเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป บางแห่งใช้เวลานาน 7 - 8 ปี จึงจะแล้วเสร็จ เมื่อสร้างเสร็จ

แล้วก็มีมีการเฉลิมฉลองกันอย่างใหญ่โตโดยเชิญชวนชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ ให้มาร่วมอนุโมทนาบุญด้วย เพื่อที่จะเป็นการประกาศถึงการเอาใจใส่ต่อวัดของหมู่บ้านนั้น ๆ รูปแบบของเสนาสนะสงฆ์ในปัจจุบันก็สร้างโดยไม่ให้ผิดไปจากพระวินัย โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้คอยชี้แนะอันแสดงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้าน

สำหรับประโยชน์จากการใช้สอยของเสนาสนะสงฆ์แตกต่างจากสมัยพุทธกาลที่พระสงฆ์เป็นผู้ใช้ประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว ปัจจุบันชาวบ้านได้ร่วมใช้ประโยชน์จากเสนาสนะสงฆ์ที่สร้างขึ้น เช่น ใช้เป็นสถานที่ทำบุญตามโอกาสต่าง ๆ ใช้เป็นสถานที่ประชุม ใช้เป็นหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a white elephant standing and facing left. Above the elephant's head is a traditional Thai lamp (Phra Prang) with a flame. The background of the emblem is light blue with a subtle pattern. The text 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' is written in a circular path around the elephant. Thai text 'มหาวิทยาลัยเชียงใหม่' is written in a larger, semi-circular arc above the elephant.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Sanghikasenasana : The Relationship Between
Wat and Village

Author Phra Chian Kantabut (Tikkhapañño)

Degree Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Advisor Lect. Dr. Viroj Inthanon

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the relationship of construction and use of dwellings between the Wat and the villages, focussing on a case study of Thungsaliam District, Sukhothai Province.

From the study it was found that the building of the Wat in the time of the Buddha happened from the faith of villagers, and the Wat was variously called Arama, Avasa, Vihara, etc. The Wats used to be dwelling of monks and provided support and help for villagers, as a center of propagating Buddhism. As for building the Wat in the present, it happens from the faith of villagers. The Wat is not only the dwelling of monks but also the place that provides support, help for villagers, a place of association of villagers where they meet each other, a center of arts and culture, and the place of education, etc.

It was further found that the building of the dwelling dates from the time of the Buddha. There are adjusted and changed step by step along with the periods according to tradition. Building the dwellings in the time of the Buddha was done only by a

millionaire or a wealthy person who built it as donation and the persons who used the dwelling were monks only

In the present, concerning building the dwellings there is no single person who gets being the only one host but it has become a cooperation of villagers both concerning property and labour because they think the Wat is the property of villagers and an honour for villagers. If they can build big and beautiful dwellings, it means the villagers cooperate and take care of the Wat very well, since building a big dwellings without property means people have to build the dwellings slowly. Some places have used a long time, about 7-8 years before finishing, and when everything is completed, there is a great celebration by inviting people from other villages to make merit together to show that they are interested in the Wat of those villages. Regarding the form of the dwellings in the present, it is seen that they have been built according to tradition in line with the discipline and monks who are still regarded as guides for the people.

As for the benefit of using the dwellings, it is different from the time of the Buddha because then only monks use this dwelling. Now the villagers have benefited from the dwellings which have been built, i.e. being used as a place for making merit on occasions, being used as meeting place or as a unit of election, etc.